

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, Februárius 29-dikén, 1820.

Frantzia Ország.

A' Kir. Princz Berry' halála után Febr. 14-dikén ily irás érkezett a' Fő Ministertől Gróf Decazestől a' két Kamaráknak Elölülőjéhez: „A' Király azt a' keserves munkát bizta reám, hogy adjam tudokra a' Kamaráknak azt a' rettentő gyilkosságot, a' melly Berry Herczget ma reggeli hat órakor a' világból kivégezte. A' gyilkos, gonosz cselekedetét végre hajtván, azonnal elfogattatott, és a' törvényszék' kezében van. A' Király sokkalta inkább bizik az Uraságtok hívséges indulatjához, hogy sem meggyőzöttetve nem volna affelől, hogy Uraságtok egész Frantzia Országgal egygyütt részt vesznek az ő Felsége mélységes keservéből 's mind azokból az érzékenységekből, mellyek az ő Felsége' atyai szívét ezen kegyetlen állapotban nyomják. Fogadják-e Uraságtok 's t — Gróf Decazes.“

A' Királynak ezen keserves hiradására ilyen válaszlást jóvallott Pair Lally-Tolendal ő Kir. Felségéhez küldtetni: — „Király! A' Felséged' hűséges és jó indulatú alattvalóji, a' Felségednek ily kedves Princz' elvesztése 's ezen csuda (monstruöse) mérészségtől, való undorodás által megilletődvén sietnek a' thrónus' elejébe oly készséggel, hogy a' magok nagyon szeretett Királyoknak, az ő megszomorodott familiájának, 's az ő egész Felséges Dynastiájának, testekkel és életekkel paizsúl szolgáljanak. Ők azon bün-

ben, mely Frantzia Orzágnak ily sokáig tartandó keserüséget szerzett, azon veszedelmes tudományoknak gyümölcsét kárhoztatják, melyekkel Európát mint méreggel megéttetni akarják, 's a' mellyeket, minekutánna általok elébb az elméket 's azután a' szíveket megvesztegették volna, már oda vittek, hogy az istentelenséget, a' Felségárulást, az orozlást, 's az atyagyilkolást is helybe hagyják. Ezen Pairkamarabéli alattvalók a' magok könnyhullatásaikat a' Felségedével összeegyeztvén, kéréseikkel kényszeríteni, sőt sürgetni mérészik Felségedet, hogy a' kezében lévő minden betöltető hatalmat használja, és nekünk minden a' maga bölcsessége szerént arra szolgáló törvényeket jóvasoltasson, hogy (de a' mi, fájdalom! már késő) eme közönséges ostornak, melly által a' Religió, a' Morál, a' Monarkhia, a' Szabadság, minden közönséges rend és minden társasági összezsátolódás felfordítással fenyegettetnek, gyarapodása elejébe gát tétethessék.“

Lally után (mint a' Bavariai Ujságban egy magános tudósító erősíti, mert ezen tanácskozások nem közönségesen folytak) Herczeg Fitzjames szaladott fel nagy hevességgel az Orálószékbe, 's így beszéllet: „Kezeimről még most is azon „szerencsétlen Herczegnek vére csepegvén, a' ki karjaim között adá ki lelkét, „a' jelenlévőkről mindazonáltal, bár melly „rettenetesek legyenek is nem akarok be- „szélleni előttetek; nekünk csak a' jövőre.

„dörölni kell gondoskodnunk. Elévették-é már Ministereink azon eszközöket, melyek a' Királyi Familia' becses maradványának bátorságára szükségesek? Mert meg ne csalják Uraságtok magatokat; özszeesküvés áll-fenn a' végre, hogy ezen Familia egészen kiirtattassék. Engem' nem lehet azzal vádolni, hogy bizontalan gyanakodásokra vetemedtem, minthogy oly veszedelmeknek teszem-ki magamat, hogy talám még ezen estve keresztül döfnek a' gyilkosok; engem' semmi efféle veszedelmeknek meggon- dolása el nem tartóztat attól, hogy előt- tetek személyeket ne nevezek-meg; én H. C a u l a i n c o u r t o t, kínél a' gyil- kos csak nem régen is szolgálatban volt, elárulom: Vigyázat alá vették-é már az ő személyét? Én ily jóvallást teszek, hogy szollítsuk-meg a' Ministereket, hogy tudósítsák ezen kamarát, hogy elé vet- ték-é már azon eszközöket, melyek arra szolgálhatnak, hogy azon történetnek ret- tentő szövevényei, melly Frantzia Or- szágot rémülésbe ejtette, felfedeztethes- senek.“ — Ezen beszéd nagyon megillet- te a' Pairgyűlést: de azonközben se' párt- ját nem fogta egy Pair is, se' kinyomtat- tatása meg nem határozott. Csak az egy Hadi Minister tett a' beszédnek utolsó periodusára ennyi megjegyzést, hogy: „Az Országlószék már minden hatalmá- ban álló eszközöket elő vett, hogy ezen nagy bűnnek kútfejére reá találhasson.“

Csendesedvén valamit az ezen első felindulással tartatott beszédek, már azon vala a' Kamara, hogy a' Lally' jóval- lásának megvizsgálására 's általjában a' Ki- rályhoz küldendő Válosznak elkészítésére Biztosságot nevezzen-ki, midőn azonköz- ben a' Fő Minister a' gyűlésbe belépven, a' Királytól egy Rendelést vitt oda, melly által ő Felsége ezen kamarát az elkövetett

gyilkosság törvényesszévé tette. A' Ren- delés ez: „Lajos Isten' kegyelméből Frantzia Ország' és Navarra' Királya, kö- szöntésünket ajánljuk mindeneknek, kik ezt olvasni fogják: —“

„A' Konstituzió' 33-dik Czikkelyé- vel megegyezőleg, melynek ereje sze- rént a' Felsőjárulást illető bűnnek 's a' Státus' bátorsága ellen való próbatételek- nek, mellyeknek a' törvények által még szorosabban meg kell határozni, meg- vizsgálása a' Pairek' kamaráját illeti; és a' nagyobb bűnök' törvényes könyve' 87-dik Czikkelyével, melynek ereje szerént a' K. Familia' tagjainak életjek vagy személ- lyek ellen intéztetett próbatételek vagy özszeesküvések, a' Státus' bátorságát ve- szedelmeztető bűnök közzé számláltatnak, megegyezőleg — 's minekutánna Stá- tustanácsunkat meghalgattuk volna, ren- deltük és rendeljük, mint következik: —“

„I. Czik. A' Pairek' kamarája magát törvénytévé székké formálván, haladék nélkül indíttson pert Louvel (nem Lou- vet) Péter Lajos ellen, ki azzal vádolta- tik, hogy bűnös kezét a' mi igen kedves Unokaöcsénk (testvérünk' fíjára) Her- czeg Berryre tette. — II. Czik. A' kamara ezen pernek elintézésében és megítélésé- ben a' mi 1815-ben Nov. 11-dikén és 12- dikén kiadott rendeléseinkben találtató for- málításokhoz, szabja magát. — III. Czik. A' Párisi K. Törvényes székünknel lévő Közönséges Prokurator (Bellart), ezen Pairek' kamarájából formálódó Törvényes széknél Közönséges Prokurator, 's az ugyan ezen Párisi Törvényesszéknél lévő Ar- chivarius - Titoknok és Adjunktus, a' Jegyző - Titoknoki foglalatosságot fogják tenni. — IV. Czik. Ezen végzésünket a' mi Fő Ministerünk vigye a' Pairek' kama- rája elejébe, 's azt a' vetekedésekben a' mi Hadi Ministerünk és az Igasságtétel

Ministere (Gróf Deserre) helyett a' Ministeri foglalatosságokat folytató Gróf Simon védelmezzék. Költ Párisban Febr. 14-dikén, a' megtartatásnak 1820-dik 's Országlásunknak 25-dik eszteadejében. — Lajos."

Ennek felolvastatása után Gróf Mole felállván, így beszéllett: „A' Királynak ezen Rendelése egészszen más karaktert ada ezen kamarának; ezt ő Felsége Törvényesszékké változtatá által; mint Törvényesszék pedig nem küldhet Váloszló-írást a' Királyhoz, de cselekedheti azt, hogy a' Cancellariáját (az Elölülöt a' maga négy Titoknokjaival együtt) oda küldvén, ezek tudtára adhatják ő Felségének, hogy éppen egy szomorú válosznak készítettésében foglalatostokdunk, a' midön ő Felségének azon Rendelését vettük, hogy Itélőszéki foglalatosságot tegyünk, a' melyben való eljárásra magát ezen kamara, mélységes bánatjának jelentése mellett ajánlhatja.“ — Némellyek azt akarták, hogy meg kell határozni, hogy az egész kamara mennyen a' Királyhoz, de ezt mások a' rendszabásokkal ellenkezőnek találták. Mások azt jóvallták, hogy legnagyobb, (25 személyekből álló) követtséget küldjenek a' Királyhoz: hanem Herczeg Richelieu is a' Gróf Mole' jóvallását hágyván helybe, 's szavaihoz azt is hozzá adván, hogy a' Cancellariával a' jelenlévő Pairek közzül is minden elmehet, a' kinek tettzeni fog, a' Mole' jóvallása megállapittatott, melyhez képpes az Elölülö (az Ország Fő Cancellarius) a' négy Titoknokokkal a' Thüilleria felé azonnal útnak indult, 's ötöt az egész Pairkamara elkisérte.

Míg ezek a' Pairek' kamarájában ekképpe folynának a' Követek kamarájában is nagyon fontos vetekedések fordultak

elő. Itt Fő Minister Gróf Decazes érdekelteett oly módon, mint a' Pairek' kamarájában Caulaincourt. Tudjuk, hogy mikor valamely tárgy a' kamara' elejébe adatik, minekelötte felvétetödni, jegyzö könyvbe irattatik, 's az Elölülö mindenkor meg szokta a' kamarát előre kérdezni, hogy nincsen-é valamelyik tagnak a' Jegyzökönyv ellen valami kifogása vagy megjegyzése? Most is ezen kezvén tehát az Elölülö a' dolgot, Clauzelde-Coussergues nevü tag nem figyelmeztett arra, hogy mi a' kérdés, hanem így „beszéllett: „Uraim! Még eddig ugyan „semmi törvényünk nincsen arról, hogy „micsoda rendszabásokat kellessék tartanunk, midön valamely Ministert el akarunk vádolni, (erre nagy zsibongás hallatott), de bizonyos dolog az, hogy ezen „elvádolásnak közönséges ülésben és egész „Frantzia Ország' hallottára kell történni; „ezt az ily tárgy felett való vetekedéseknek tulajdonsága hozza magával. Az én „jóvallásom ez: Hogy a' kamara a' Fő és „Belső Minister Decazes Ur ellen, mint „a' Kir. Herczeg Berry gyilkosságának részes társa ellen, határozzon Vádoló „Aktát, 's nékem engedje-meg, hogy „jóvallásomra nézve magamat közelébből „magyarázhassam-ki.“ — Ennek hallására egyszerre heves zsibongás támadott a' kamarának minden részeiben; 's így kiáltoztak: „A' rendszabások' megtartását kell parancsolni az Orátornak!“ melyre Clauzel leszállott ugyan az Orátorí székből, hanem leszállása közben is ekképpen kiáltozott: „Ez, Uraim, az én vélekedésem, — 's még a' jobb oldalra lett leülésekor is: az én vélekedésem, Uraim! az én vélekedésem.“ — A' heves zsibongás azönközben még mind tartott. Az Elölülö azzal mentette magát, hogy ő nem udta mit akar az Orátor; azt gondolta, hogy

csak a jegyzőkönyvre akar valami jegyzéseket tenni: de egyébre bocsátkozott ki. — Mind ezek után végezetre meghatározta a kamara, hogy a Királyhoz azon Váloszt küldje, mellyet a közelébb költ M. Kurir kiadott, 's a mellyet még az nap' ő Felségéhez vitt egy számos követtség, mellyet oda ezen kamarának tagjai is, valamint a Pairek cselekedtek, nagy számmal elkísértek.

A Követek kamarájában Febr. 15-dikén ismét heves vetekedések fordultak elé, mellyekre a 14-diki jegyzőkönyvnek felolvastatása szolgáltatott alkalmatosságot. Ezen jegyzőkönyvben ezen kifejezések fordultak elé: „Midőn a kamarában Clauzelnek azon jóvállása, hogy a Fő Minister ellen Vádoló Aktát kellessék határozni, eléfordult volna, a kamarának minden részeiben helybenemhagyás nyilatkoztatta ki magát.“ — S. Cricq ezeket hallván így beszélt: „Némelly újságlevelek meghatározva írják, hogy Clauzelnek ezen jóvállására a kamarának két Osztályai semmit nem szoltak volna: tehát nagyon jól cselekszik a kamara, ha Clauzelnek ezen személyes gyűlölségből származott rágalmazása helybenemhagyását, meghatározott Nyilatkoztatás által kijelenti.“ — Cornet d'Incourt: Ezen kamara minden tagjainak jussa van, úgy mond, arra, hogy Vélekedését ki mondhassa és Jóvállásokat tehessen. Igaságtalanság valamely Jóvállást előre, 's a nélkül, hogy fundamentumai meghalgattatnának, rágalmazásnak nyilatkoztatni, Jóvallom tehát, hogy ezen kifejezést, helybenemhagyás, hagyjuk ki a jegyzőkönyvből.“ — Courvoisier: „En pedig inkább ellenkezöt

jóvallok, azt t. i: hogy ennek helyébe, helybenemhagyás, ezt tegyük bosszankodás, mivelhogy a Clauzel Ur jóvállása által nem csak a Ministerium, hanem a Király is megbánthatik.“ — Benoist: „Ezen kamarának csak egy módja van a maga vélekedésnek kinyilatkoztatására, úgymint a tanácskozás. A Courvoisier Ur vélekedése is csak magános vélekedés mint a Clauzel Uré; azonban minden Követnek meg van az a jussa, hogy azt a Ministert, kit veteknek tart, elvádolhassa, és én nem tudom által látni azt, hogy az ezen jussal való élés a Királyt miképpen bánthassa-meg.“ — Sant Aulaire (a Decazes apósa): „Minthogy Clauzel Ur a maga jóvállását a jegyzőkönyvben erőnekerejével meg akarja tartatni: tehát én azt kívánom, hogy az én arra adandó feleletemet is a jegyzőkönyvbe az ő jóvállása mellé írják-bé. Az én feleletem ez: „Clauzel Ur Rágalmazó.“ — Clauzel erre felkiáltván így szollott: „Azt a kamara fogja meghatározni, hogy melyikünk a rágalmazó.“ — Marcellus is szollani akart: hanem az Elölülő berekesztette a vetekedést az által, hogy a dolognak meghatároztatását voksolásra bocsátotta, melyben úgy ütött ki a többség kívánsága, hogy ezen szó: helybenemhagyás, a jegyzőkönyvben hagyattassék-meg; a Courvoisier jóvállása pedig, minthogy pártját senki se fogta, magában kimaradott. — A Gazette-de-France szerént azonközben jónak találta volt Clauzel a maga jóvállásának előbbeni formáját megváltoztatni, 's azt a kamara elejébe ezen új formába terjeszteni: „Jónak tartom a kamarának jóvallani. hogy Minister Gróf Decazes t a Constitúciónak 56-dik Czikkelye szerént, mint Felségárulót, vádolja-el; és kívánom, hogy a kamara, ha ma már

„meg nem halgathat, jóvállásomnak továbbhi kifejtetésére a' hólnapi napot „rendelje.“ Irást is adott-be Clauzel a' kamara' elejébe, kérvén, hogy rendeljen néki egy napot, mellyen a' maga vádját Gróf Decazes ellen bővebben előadhassa.

* * *

Febr. 15-dik napjain felettébb nevezetes törvényjóvállásokat terjesztett a' Fő Minister a' kamarák' elejébe. Ilyen volt legelőbb is a' rég készülő Válosztási törvényen tétetődő változásokat illető jóvállás, VII Titulusokban, mellyek, a' sorra jök kerülvén, közöltetni fognak az újságlevelekben. — Ilyen volt másodsor az Ujságleveleknek és egyéb, bizonyos időszakokban megjelenni szokott írásoknak, ismét Censúra alá leendő adattatása, a' melly, ha ezen törvény az alatt meg nem újittatik; öt esztendőig fog tartani. Ezen jóvállást a' Pairek' kamarája elejébe terjesztette ugyan azon Fő Minister. — Továbbá arra is leszállott a' Minister, hogy a' személyes bátorságot illető törvényre nézve is jó leszen azon Kir. Rendelést megújítani, melly által 1817-ben Febr. 17-dikén a' parancsolattott volt: „Hogy a' Ministereknek jussa legyen arra, hogy az olyan személyeket, kik magokat a' Státus ellen való büntételekre nézve gyanussá teszik, elfogattathassák 's fogságban tarthassák, a' nélkül, hogy őket az Itelősékeknek a' megítéltetésre azonnal által adni köteleztessenek.

* * *

A' szerencsétlen Princz Berry' holt testét a' Louvre épületnek azon szobájába vitték és nyujtoztatták ki, mellyben

IV-dik Henrik Király is kitétetve volt a' Ravaiillac által történt meggyilkoltatás után. — A' gyilkos Louvel, Febr. 15-dikén két politziai katonák által ezen épületbe hozattatván, a' Princz' holt testének ábrázatjával szembe állittatott: de ezen tekintet se okozott a' megátalkodott gonoszban legkissebb megilletődést. Az után a' Fő Politziai Préfektus Gróf Angles a' következő kérdéseket terjesztette elejébe: — Kérdés: esmered-e ezen Princzet annak lenni, kit meggyilkoltál? — Felelet: Esmerem. — K: Még egyszer meghivlak, hogy jelentsd ki részes társaidat. — F: Nincs nékem egy részes társam is. — K: Ha az emberi igasság által fel nem indítottod, jusson eszedbe az Istennek igasságos volta. — F: Az Isten csak egy üres nevezet, nem jött ő a' földre soha. — K: Mi indithatott téged erre az irtóztató bünös cselekedetre? — F: Ha én ettől meg akartam volna is tartóztatni magamat, még se cselekedhettem volna. — K: Mi volt reá az indító okod? F: Ez, hogy tudományul fog hazám' nagyjainak szolgálni. — K: Megmaradsz-e azon mondasod mellett, hogy ezen bünnek meg-gondolását senki más az elmédbe nem adta. — F: Megmaradok; de hiszen egyébránt itt az igasságtévő szék; lásson hozzá kötelességéhez; fedezze-fel a' kiket az én bünös társaimnak lenni gondol. — A' Monitör erőssíti, hogy csak ezen feleletekből áll az az egész vallástétel, mellyet ezen gyáva gyilkosból kivenni lehetett; a' melly feleleteknek ő, nevét aláírván azután a' Conciergerie fogságba visszavitetett. Ennél megátalkodottabb bünöst gondolni is lehetetlen; meg nem illette ezt legkissebbé is sem az általa meggyilkoltatott Princznek, sem a' Biráknak 's egyéb Elöljáróknak tekintete. Eppen

úgy beszélt, mint ha nem is az az ember volna, ki a' Princzet megölte. Egyéb eránt vad tekintetű ember, minden felé forgatta a' szemeit, de úgy, hogy ez által se mutatott semmi nyughatatlanságot.

A' Gazette-de-France erősíti, hogy 14-dikben az első kikérdeztetéskor az egyik tisztviselő ekképpen szollván Louvelhez: „Gyáva ember, tudod-é, hogy a' Princz, kit meggyilkoltál, oly jó szívű volt, hogy a' Királyt arra kérte, hogy gyilkosságának kegyelmezzén-meg? — Nem; ezt nem tudtam, felelt Louvel, 's könyvezni kezdett. — Ugy-é (így folytatta kérdéseit a' tisztviselő) hogy megilletődél ezen nemes lelkűség és felséges jószág által? Ugy-é, hogy ha ezen jó Princz Frantzia Ország' szerentséjére a' halálból feltámodna, többé nem követnédel rajta ezen gyilkosságot? — De el (így felelt Louvel, szemeiből a' könnycseppeket kitörölvén), ismét elkövetném.

* * *

Louvelre, hogy valamiképpen magát meg ne ölhesse, valami olyan újjas mejjrevalót adtak fel, melly miatt magára a' kezit telyességgel nem teheti. Ezen öltözetnek neve a' Németeknél: Zwansweste. Hogyan nevezik magyarul, megvallom, nem tudom. Minő rendű ember volt a' gyáva gyilkos, ebben se' égyeznek meg az irók. Egy újjab tudósításban a' mondatik, hogy a' neve Louvel Josef Péter; hogy csak három hólnap olta szolgál, mint nyereggyártó a' K. istáló szerzamos kamarájánál; hogy régebben a' testörzőknek ágyuzó szekereiknél szolgált; 's hogy Bonapártéval bizonyosan Elbán volt, 's t.

Ezen történetnek alkalmatossá ával sok mindenfele beszédek keltek a' hir'

szárnyára: — A' Journal-des-debats beszéli, hogy egy fél fizetésen lévő katona tiszts sokszor bement a' Berry Hercz-gné Prevot nevű, virág mesterének boltjába 's virágot vásárolván többire szüntelen gyalázta a' Herczeget és Herczegnét. Sokszor megintették, hogy halgasson. Mostanság bővebb beszédbbe elegyedvén velle Prevotné, úgy írta-le előtte a' Herczegnét, mint az aszszonyi virtusoknak valóságos tükörét: „Á! ha így van a' dolog, annál jobb reá nézve (így felelt a' tiszts), minthogy, ha zürzavarosan fognak folyni a' dolgok, mi ötet meg fogjuk kiméllni.“

— Duellumot is okozott már ezen gyilkosság. Massenának Michaut nevű, Májor rangú, hajdoni Adjutánsa, a' Princz meggyilkoltatásakor nagyon mocskosan beszéllvén, 's egy más Ur (nem nevezik) ezért a' tiszts ellen kikelvén, a' következő napon pistolyal igazították-el a' dolgot. Az első lövés a' nevetlen Urat illette, 's úgy érte a' tiszts, hogy senkit se' gyaláz többé. — A' Journal-des-debats emliti továbbá, hogy 14-dikben reggel egy ember a' Berry megölettetését hallván, Kannibálokhoz illő kegyetlenséggel örvendezett, mellyért ott helyben mindjárt maga a' körülálló nép által elfogattott 's a' politzia' kezébe adatott; — Ugyan csak ezen Ujság beszéli, hogy 15-dikre viradó éjtszaka a' S. Denis utzában lázzasztó czédulákat raggattak-ki. A' politzia nagyon nyomozza a' bünöst; — Páris lineáján kívül hat ember egy korcsmán ivás közben hallván a' Herczeg Berry' történetét, azonnal lázzasztó énekeket fűttak, de hamarjában befogták őket; — A' Gazette-de-France szerént a' Princz megölettetésé' napján holmi házaló árusok ón (olom) medályon a Bonaparte' és fija' képét hordozták szelvények.

Orosz Birodalom.

Az Orosz birodalombéli népszámlálás' resultatumát, de a' melyben csak a' Görög valláson lévők fordulnak elő, a' Synodus az 1817 - dik esztendőre kiadatta. Figyelmet érdemelnek különösen a' következő megjegyzések: — A' mondott esztendőnek lefolyta alatt született gyermekek száma az egész birodalomban 1,498,606-ra telt, a' kik közt 786,810 fiu és 711,796 léány gyermekek találtattak, Meghaltak 423,092 ferjfi és 405,469 aszszony, mind egygyütt 828,561 személlyek. 1817-ben 41,000-rel haladta feljül a' születettek száma az 1816-ban születettekét: a' fiuk száma pedig oly merséklés szerént a' léányokét, mint 100 a' 90-vent és - $\frac{1}{2}$ -let. A' halottak' száma 8178-czal multa felül az 1816-béli holtakét. Az aszszonyszemélyek hosszú idejüségé nincs megemlitve ezen lajstromban. A' férjfiak közzül 783-man 100 esztendónél, 83-man 115-nél, 51-gyen 120-nél, 21-gyen 125-nél, 7-ten 130-nál, egy 135 esztendöknel, tovább éltek. A' legrendkívölvalóbb 140-és 145 esztendök közt halt - meg. A' halottakat mind egygyüvé vévén s ezekközzül a' 10 esztendöt felül nen haladott gyermekeket kivévén, a' többek 60 és 65 esztendejik közt haltak-meg, melly egy nevezetes megjegyzés. Azoknak száma, kik 65 esztendejekken haltak-meg, 16, 925-re telt. — 339,069 házosság, és így 9386-tal több volt, mint 1816-ban.

Elegyes Dolgok.

A' hires Spanyol Banda - vezér, Melchior, elfogattván, Madridba vite-

tett, 's némelleyek szerént már fel is akasztatott. — Valami újjabb tudósításaink a' Spanyolországi katona lázzadásról most nincsenek. Hogy, Kadiks még nincsen az insurgensek' hatalmában, hogy a' Királyi seregek Leon szigetéhez naponként közelitvén, ott az insurgensek mind jobban jobban szorongattatnak, hogy eleség dolgában fogyatkozások van, 's több effélék, ezeket már mind többizben említettük.

Tudományos Híradás.

Örömmel jelentheti az alább írt a' két Magyar Haza' Tudóssainak, hogy a' Krúg' Philosophiájának általa tzélba vett, 's tavaly annak idejében közönségessé is tett kiadása már a' Sajtó alól kiszabadult. A' Pestentül lakó érdemes Előfizető Uraknak számokra az illető Exemplumok Bétsből Pestre Eggenberger Urhoz már leszállítottak, a' honnan azokat a' közelebb lejendő Jósef napi Pesti vásárkor elvitetni ne terheltessenek. A' második Tomusra az Előfizetés 4 forintjával, az Egész Munkára pedig 8 forintjával a' jövő Aprilis végéig még elfogadtatik. Egyébaránt az I-ső Tómust minden Könyvárosoknál meg lehet szerezni. Addig is pedig, mig a' második Tómus' kiadása mellé az érdemes Praenumerans Uraknak neveik emlékeztül oda kaptasoltathatnának: elég legyen most azoknak, mint nagy lelkü Hazafiaknak bizodalmodat, 's a' közjó' előmozdítása eránt megmutatott munkás készségeket ezennel szives háládatosságból megköszönni. Febr. 6-dikán 1820.

Márton István, Prof.

Száz forint Huszas pénzért adtak Váltó czédulában: —
 Februárius' 25-dikén 251 — 26-dikán 251 $\frac{1}{2}$ — 28-dikán 251 $\frac{1}{3}$ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

E r d é l y.

Károly-Fejérváról Febr. 12-dikén: —“
Örömmel közlöm, hogy a' mai nap, mint I. Ferentz kegyes Királyunknak 52-dik születése napja, ezen vidéket különös háladással töltötte el. Reggel hatodfél órakor a' Károlyvár fokaira még tegnap kiszegezett ágyuknak durrogásai emlékeztették az itt való népet ezen napnak nevezetes voltára. Kilentz órakor dél előtt a' Tek. Káptalan és Papi Rend, a' Katonai Nemes Rendnek minden itt lévő ágai, Fő Tisztjeiktől vezettetve, a' Kir. Pénzverő Tiztség, a' Polgári Tisztviselők, az Oskolák, egész gálában jelentek - meg a' Püspöki Templomban, hol őket a' Fő Méltóságú Primás Rudnay Sándor Ur ö Herzezsége által elénekelt igen buzgó Isteni szolgálat a' katonaság apró fegyverének ropogása, 's az ágyuk durrogásai remegő fiúi érzékeny indulatra váltva emelvén, a' háladó Népnek szive kiömlött az Isteni Felség engesztelő oltárára Fels. jó Királyunknak soká nyújtandó betses életéért. Tisztelt Primás ö Herzezsége az itt lévő Kormány' ágainak minden Főbbjeit ezek után gazdag ebédjével megvendégelvén, szeretett Királyunknak húzomos évekre terjedő szerentsés napjaiért, a' jelen lévő számos Vendégeknek többszöri Élljen kiáltások előtt, maga emeltt poharat, 's buzgó kívánása Vendégeitől buzgón viszonoztatott. Estve hét órakor a' tántzó palota előtt kiszegzett mőzsarakkal jeladatván, ismét harsogtatták az eget a' Vár fokain lévő ágyuknak durrogásai 's elkezdődött a' Bál, mellynek palotájában az itt lévő pattantus osztály, minden féle katonai fegyverekből, zászlókból, dobokból, ágyú golyóbisokból ö Felsége kivi-

lágositott képének körülette módosan össze rakott katonai alkotmányt emelt, 's a' hiv gyermekek vigan tántzoltak jó Attyok képe láttára éjfelig. Így buzog a' Nagyok példájára ezen Hazában is jó Felsedelmek eránt a' hiv alattvalóknak szive!

Magyar Ország.

Felséges Urunk' születése napján Budán és Pesten az O-Hitűek Parochiájában is különös Isteni tiszteletek tartattak, az ünnephez alkalmaztatva: Pesten mind a' két Protestáns Templomokban ö Felségéért ugyan az nap buzgó könyörgések voltak.

A' Pesti Aszszonyi Egyesületnek szép igyekezete által Febr. 14 ken végbe ment Lotteriás Bálnak az a' szerentsés gyümöltse lett, hogy a' Szegények számára 4350 forint jött be Váltó-Czédulában.

* * *

A' Bavariai Közönséges Ujság ily levelet közöl: —“

„S z. I l o n a szigetéről Okt. 2-dikán 1819-ben: Én Generális Bonapartét sokszor láttam. Én azon embert, a' ki nem régen Europa' kétharmad részének parancsolt, külömben nem nevezhetem, mint-hogy az Orvosa, Doktor St..., azért, hogy ötet, magános leveleiben Napoleonnak nevezte, hadi tanács' elejébe állítottott 's megbüntettetett. Én velle beszéltem is, és ö nékem sok oly kérdéseimre kinyilt szívűséggel felelt, mellyekre mint gondolom, maga látszott alkalmatosságot szollgáltatni. Ezen beszélgetés közben lehetöleg bennem is oly érzés elevenült-fel, mint Eucrates Philosophusban, midön Sylla néki mindent a' legnagyobb

kinyiltsággal kibeszélt, a' mi addig szívének legbelsőbb rejtekében lappangott. A' Generális Bonaparte' egészsége gyengült, de lelke' munkás tevékenysége most is az, a' mi volt, sőt úgy látszik, hogy a' miatt, hogy gyakoroltatására való tárgya nincsen, még nevedett. A' világ' theátrómán folyó történeteket, hol ő oly fontos személyt jádzott, lágy melegséggel nem szemlélheti. A' mostani Aktorokat, most helybehagyással, majd gyalázással tekinti. Nem szerezhethet néki az ember nagyobb gyönyörűséget, mint ha újságleveleket szolgáltat a' kezibe, a' mellyekben találtató tárgyakat csak nem elnyeli. Igaz ugyan, hogy csak Ministeriális újságveleket bocsátatnak hozzá, de az ő mély belátása ezekben is hamar kitalálja a' valószínű történetet azon költött környúlások között is, mellyeket az írók azoknak kedvéért a' dolgokhoz ragasztanak, kik őket fizetik. A' reménség mindenüvé be tud lopódni, még Longwoodba is út talált magának, ezen szomorú lakhelly' lakosai' keservének enyhítésére. Mindenek felett Anglia' állapotja kecségteti reménséggel G. Bonapartét, a' ki csak nem régen is így szollott hozzám: „A' ti Ország-
„lástok halálosan meg van sebesítettve;
„a' szíve van megsértve; én az ő verő
„erének minden ütéseit számlálom, és
„tudom, mikor fog megállani. A' Vá-
„lasztások néktek mindenkor ellenetekre
„fognak kiütni; a' ti Választási systemá-
„tok hasonló azon muzsikához, melynek
„csak egy hangja van. Az Anglus nem-
„zet ezt jól érezvén, mikor, ti néki türe-
„delmet prédikáltok 's a' jövődövel biz-
„tatjátok, ő néktek így felel: az éhelha-
„lás' küszöbénél állunk, nem várokozha-
„tunk. Hát a' ti Ministereitek? Ezek min-
„dent jó szívvvel eltennének a' világról, a'

„kinek kenyere' nincs, és azt kér. De így
„megoldodik az Anglus nemzet láncza, 's
„talám az enyim is. — Ambár G. Bonapar-
te Frantzia Országtól már semmit se
remélhet, csakugyan még is gyakran oda
fordítja beszédét: — „En, úgymond,
„Frantzia Országot mindenkor szerettem
„és jól is esmertem. Ha ő Brumaire 18-
„dikáig szabadságát megerősithette vol-
„na, én annak elrontását bizonynyal bün-
„nek tartottam volna. De nem volt ott
„ekkor semmi szabadság; nem is lehetett
„szabadság azon Országban, melly vesz-
„tő alkotmányokkal volt befedve, a' hol
„a' Választó gyűlések egymást öldöklöt-
„ték, a' honnét a' Direktorium a' nemzeti
„képviselőket Sinamariba küldözte
„számkivetésbe, hogy ott, vagy minek-
„előtte oda megérkezhetek volna még a'
„hajókon, meghaljanak. En tehát, mint
„ezt nékem Fontanes is mondotta, nem
„a' szabadságot, hanem az akkori tör-
„vényteleniséget szállítottam-le a' thronus-
„ról. Midőn én 1814-ben Fontenebleaut
„oda hagytam, hogy azon kösziklára men-
„nyek, a' hova ellenségeim számkivetés-
„be küldöttek, így szolltam azokhoz, kik
„magokat szerencsétlenségemben hozzám
„csatolták: Ha a' Bourbonok, mint ötödik
„Dynastia úgy akarnak országolni, úgy
„szerencsések lesznek, de ha csak a' harma-
„dikát akarják tovább folytatni, úgy elestek;
„és én nem csaltam-meg magamat. Mikor én
„(Elbán) : azon Monitört olvastam,
„melyben az a' beszéd találtatik, mely-
„ben Ferrand a' görbe és egyenes linea
„között a' maga csudálatos megkülömböz-
„tetéseit tette, én Bertrandnak a' szobájá-
„ba belépvén, így kiáltottam hozzá: Min-
„ket a' Királyi Ministerek Frantzia Or-
„szágba vissza hívnak; a' midőn én tús-
„tént meg is határoztam magamhan, hogy

„Frantzia Országba vissza mennyek.
 „Visszaindulásom előtt azt tanácsolták,
 „hogy azon kezdjem a' dolgot, hogy az
 „Országlószék' és a' katonaság' né-
 „mely fontosabb tagjainak hajlandósága fe-
 „löl magamat bizonyossá tegyen: Nem!
 „igy feleltem én ezen tanácslóknak; mert
 „ha a' nép' és a' katonák' szive erántam
 „még most is az, a' mi volt, így a' némelly
 „magános embereknek hajlandósága kén-
 „telenített fog ezen mindenható akarat-
 „nak engedni: ellenben, ha azt elvesz-
 „tettem, keveset remélhetek ezen magá-
 „nosoknak befolyásoktól is. A' m a s s á k
 „magokkal egygyütt taszítják a' magáno-
 „sokat, de a' magánosok nem vonnyák
 „magok után a' massát. Frantzia Ország-
 „ra nézve soha meg nem csaltam maga-
 „mat, de meg a' külső Országokra nézve.“
 — Még magáravonóbb a' Gen. Bonaparte'
 beszédje akkor, mikor a' most folyó dol-
 gokról beszéll. Midön az Ujságlevelekben
 a' Decazes nevet látja, melly most
 szüntelen történik, már ekkor nem bír
 kedvetlenkedésével. Az a' gondolat, hogy
 az ő Frantzia Országra való befolyásá-
 nak helyét bizonyos tekintetben most De-
 cazes foglalta el, néki nagy megaláztatá-
 sára látszik lenni: — „Ezen Decazes,
 „így szollott egyszer hozzám G. Bonapar-
 „te, az anyámnál-é vagy valamelyik hu-
 „gomnál, nem jut eszembe, Sekretárius
 „volt. M á i n c z b a n létemben 1813-ban
 „hozzám jött 's arra kért, hogy Murair-
 „ral az apossával való ügyében tegyek
 „valami határozást. Nem fontos ember.
 „Egyéb eránt, hogy is gondolhatná az
 „Ur, így folytatta beszédét G. Bonaparte,
 „hogy ő és Minister' társai valami tar-
 „tós dolgot láburaállithatnak, holott min-
 „den foglalatoskodások csak az, hogy
 „a' mit ma felépítettek holnap ismét le-

„roncsák; 's minthogy változtatva mind
 „két részt (a' Liberalisokat 's az Ultrákat
 „érti) megtámadják, innen a' következik,
 „hogy szüntelenül az egygyik vagy má-
 „sik résztől való félelem nyomja őket. A'
 „Száz napok után igen jól itéltek, hogy
 „a' Népmozgató résznek kellessék ked-
 „vezni, hogy azon félelmet, melly a'
 „népet elfoglalta volt, el lehessen oszlat-
 „ni, a' minthogy egy Királyi Rendelés
 „által a' Constitutzió valósággal is ezen
 „résznek kedvezőleg módosított. Ha-
 „nem ezen Ministerium nem soká önnön
 „munkájától [megijedvén, 's a' környülál-
 „lásokat használván, egyszerre, az Aristo-
 „kraták' részére fordította a' dolgot. A'
 „Követek' kamarája, noha éppen a' Mi-
 „nisterek' intézete szerént való tagokból
 „formáltatott, alig hogy származását vet-
 „te, már nyughatatlanságot okozott né-
 „kiek. Ebből hirtelenséggel a' következett,
 „hogy a' kamara eloszlattatván, eloslása
 „előtt egy törvény készítettett, melly ál-
 „tal több polgári rangú lakosok hivattat-
 „tak a' Választásra. Ezen törvény ugyan,
 „egy kevéssé megnyerte nékiek a' nép'
 „hajlandóságát: de, ha csak egészszen
 „meg nem csalom magamat, ezen tör-
 „vénynek fogamatosságát is új félelem fog-
 „ja hátráltatni, minekelötte még csak gya-
 „korlásba is alig vétetődhetne.“ — Soha
 se láttatik G. Bonaparte a' maga fogságá-
 nak terhes voltát oly nagyon érezni, mint
 mikor Frantzia Ország' jelenvaló állapot-
 járól való elmélkedésre ekkeppen kibo-
 csátkozik. Már ilyenkor a' Longwo-
 dot körülvevő sorompókra, 's az ő ajtaja
 előtt strázsáló Hudson Lowéra, elméjét
 irtózás nélkül nem fordithatja; ekkor már
 egy oly megkötötötett emberhez hason-
 lit, a' ki lánczát erőszakosan rázván, mér-
 gelődik, hogy össze nem törheti.“